

درس ششم

محمد حبله رودی: از نویسندگان بزرگ قرن یازدهم هجری است و اثر معروف او «جامع التمثیل» نام دارد.

گروه اسمی

یکی از ارکان جمله گروه اسمی است و در یک گروه اسمی یک کلمه نقش مهمی دارد که به آن «هسته» گفته می شود. هسته گروه اسمی، همان اسمی است که کلمه های با بخش های دیگر به آن افزوده می شود. معمولاً هسته ای که اولین نقش نمای اضافه داشته باشد می توان آن را گسترش داد و یک گروه اسمی را ساخت. مانند:

«پاییز» یک واژه یا کلمه ای تنهاست اما اگر یک کلمه یا واژه دیگری به «پاییز» اضافه کنید، آن را گسترش داده اید.

مانند:

پاییز زیبا: (پاییز: هسته)، (نقش نمای اضافه که یک واژه را به پاییز اضافه می کند)، «زیبا» واژه ای است که به «پاییز» اضافه شده است).

یا

این پاییز زیبای دل انگیز: (هسته: پاییز) که مهمترین جزء گروه اسمی به شمار می رود. واژه «پاییز» دوباره گسترش داده شد. واژه «این» قبل از هسته که «پاییز» است، آمده و واژه های «زیبا، دل انگیز» پس از هسته آمده اند که باعث گسترش هسته شده و گروه اسمی را بوجود آورده اند.

نکته: برخی از اسمها که در جایگاه نهاد، مفعول و متمم بکار می روند، می توانند گسترش یابند و گروه اسمی را تشکیل بدهند به شرط اینکه فقط اسم باشند.

۱) مثال برای «نهاد» که به «هسته» تبدیل می شود:

معلم به دانش آموزانش تعلیم می دهد = (معلم: نهاد) است، اینک یک واژه به معلم اضافه کنید تا گسترش یابد.

«معلمِ کوشا» = گروه اسمی

پس:

معلمِ کوشابه دانش آموزانش تعلیم می دهد:(معلم: هسته)، (کوشا:صفت) یعنی نقش «معلم» قبلاً «نهاد» بود اما اینک نقش «هسته» را می گیرد.
(۲) مثال برای «مفعول» که به «هسته» تبدیل می شود:
زهراتاق رابه دوستش نشان داد=(اتاق:مفعول) است.اگریک یاچندواژه(کلمه) به آن اضافه کنیدیک گروه اسمی راتشکیل می دهید.

«اتاقِ زیبایِ دلباز» = گروه اسمی

پس:

زهراتاقِ زیبایِ دلبازش رابه دوستش نشان داد. (اتاق:هسته)،(زیبایِ دلبازش) دوواژه ای هستند که به «اتاق» اضافه شده وگروه اسمی رابوجودآورده اند.
(۳) مثال برای «متمم» که به «هسته» تبدیل می شود:
دانش آموز به المپیادراه یافت=(المپیاد:متمم)است اگریک یاچندواژه(کلمه) به واژه«المپیاد»اضافه کنید یک گروه اسمی ساخته آید.

«المپیادِ بزرگِ جهانی» = گروه اسمی

پس:

دانش آموزبه المپیادِ بزرگِ جهانی راه یافت. (المپیاد:هسته)،(بزرگِ جهانی) به واژه«المپیاد» اضافه شده وگروه اسمی بدست آمده است.

نمونه سؤال

- (۱) نهادها را در جملات زیر به گروه اسمی تبدیل کنید.
(۱) خدا بر تمام اعمال ما ناظر است.
- (۲) دانش آموز تکلیف خود را به موقع انجام می دهد.
- (۳) گل به کوهستان زینت می بخشد.

■ (۲) مفعول را در جملات زیر به گروه اسمی تبدیل کنید.
(۱) زهرا چمن را آب داد.

(۲) رستم رخش را به درختی بست.

(۳) مادر درس ادب را به فرزندش آموخت.

■ (۳) متمم ها را در جملات زیر به گروه اسمی تبدیل کنید.
(۱) پدر به آینده می اندیشند.

(۲) رزمندگان دشمن را از خاک ایران بیرون کردند.

(۳) معلم از دانش آموزان انتظار درس خواندن دارد.

■ (۴) با واژه های زیر گروه اسمی بسازید.

(۱) گل: (۴) خداوند:

(۲) دریا: (۵) دست:

(۳) دفتر: (۶) سهراب:

■ (۵) در جمله های زیر گروه های اسمی را بیابید.

(۱) درخت سرو نماد بلند قامتی است.

(۲) محمد از شب یلدا خاطرات خوبی دارد.

(۳) مرغ دریایی با چشم تیزبینش عمق دریا را می بیند.

درس ششم

(۱) نها د:

(۱) خدای مهربان، خدای دانا، خدای حکیم، خدای بزرگ و...

(۲) دانش آموز زرنگ، دانش آموز کوشا، دانش آموز باهوش و...

(۳) گل زیبا، گل وحشی، گل ظریف ...

(۲) مفعول

(۱) چمن سرسبز، چمن زیبا، چمن بزرگ و...

(۲) رخش باوفا، رخش گران بها، رخش دوست داشتنی و...

(۳) درس ادب، درس آموزنده، درس مهربانی و...

(۳) متمم

(۱) آینده روشن، آینده درخشان و...

(۲) دشمنان ظالم، دشمنان ستمگر، دشمنان اشغالگر و...

(۳) دانش آموزان نخبه، دانش آموزان باهوش و...

(۴)

(۱) گل زیبا، گل قرمز، گل شا داب و...

(۲) دریای بیکران، دریای آبی، دریای موج و...

(۳) دفتر بزرگ، دفتر زیبا، دفتر آبی و...

(۴) خداوند مهربان، خداوند رحیم، خداوند عیب پوش و...

(۵) دست توانا، دست گیرنده، دست قوی و...

(۶) سهراب باداب، سهراب بلند قامت، سهراب رشید، سهراب نیرومند و...